Floraväktarrapport 2004

Kjell-Arne Olsson

I Botaniska Notiser 136:2 (2003) beskrivs de nya principer för floraväktarverksamheten i Skåne som styrelsen för Lunds Botaniska Förening antog hösten 2003. För att få verksamheten att fungera på ett smidigare och bättre sätt beslöts att i första hand prioritera insatserna till växter där årlig övervakning är befogad samt till ett utvalt antal växter där övervakning vart 3:e år kan vara tillräckligt. De arter som varit prioriterade år 2004 finns listade i Botaniska Notiser 137:1 (2004).

Floraväktarrapport 2004 tar endast upp de växter som är prioriterade för året. Även om några av dessa arter inte blivit floraväktade i år, utan får överföras till 2005, har det kommit in glädjande många rapporter. Ni är många som lagt ner ett stort och ambitiöst arbete på floraväktarverksamheten under den växtsäsong som nu går mot sitt slut. Ett varmt tack till er alla! Vilka växter ni får ta er an 2005 kommer att presenteras i ett kommande nummer av Botaniska Notiser.

Arter med årlig övervakning

Acer campestris, naverlönn

Beståndet av naverlönn på lokalen utanför Svedala har varit oförändrat (54 träd) sedan floraväktarverksamheten startade. Någon rapport för 2004 har dock inte skickats in.

Ajuga genevensis, kritsuga

(Rapport 2004: Torgny Roosvall)

Kritsuga upptäcktes i början av 1990-talet på en vägslänt vid Högskolan i Kristianstad. Senare har den även noterats på ytterligare någon plats i närheten. Huvudförekomsten invid Stridsvagnsvägen är skyddad genom den kommunala detaljplanen där skötselföreskrifter för markägaren finns inskrivna. Trots detta håller lokalen på att växa igen med knylhavre och foderlosta.

1. Stridsvagnsvägen invid restaurang Högvakten. Vägdike/vägslänt.

1995	1996	1997	1998	1999
Rikligt.	Rikligt.	Rikligt, ca 10 m^2. Förefaller öka.	270 blommande stänglar.	Ca 700 blommande stänglar.
2000	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**
Mycket rik blomning.	-	Rikligt.	43 blommande stänglar.	66 blommande stänglar.

2. Högskolans västra sida. Gräsmatta vid buskage.

2000	2001	2002	2003	2004
Flera 10-tal blommande stänglar.	-	-	70 blommande stänglar.	>83 blommande stänglar.

3. Elmetorp söder om högskolan. Dikeskant vid väg.

2000	2001	2002	2003	2004
33 blommande stänglar.	-	-	8 blommande stänglar.	52 blommande stänglar.

Anemone vernalis, mosippa

Mosippa är en av de ovanligaste växterna i Skåne och är sedan lång tid tillbaka endast känd från en lokal vid Bälinge i den norra delen av Perstorps kommun.

Anthemis cotula, kamomillkulla

Kamomillkulla är i Skåne numera endast känd som bofast från ruderatmarker kring Kungsgården på Ven där den åtminstone vissa år förekommer rikligt. Från Kungsgården är kamomillkulla känd sedan 1912.

2000	2001	2002	2003	2004
Rikligt norr dammen.	-	Rikligt.	-	-

Apium graveolens, selleri

(Rapport 2004: Göran Mattiasson)

Selleri återupptäcktes på en sandrevel vid Skanörs hamn 1996. Tidigare hade den växt på en revel längre norrut där den dock försvann i början av 1990-talet som en följd av en svår vinterstorm. Nu tycks selleri även ha försvunnit från reveln invid hamnen.

1996	1997	1998	1999	2000
Ca 40 ex.	Några få ex.	Flera 10-tal ex.	15 blommande och 10 sterila ex	Ett 50-tal plantor.
2001	**2002**	**2003**	**2004**	
Ett 100-tal plantor i blom.	Ej återfunnen.	Ej återfunnen.	Ej återfunnen.	

Asplenium ceterach, mjältbräken

Mjältbräken upptäktes för några år sedan i några få små exemplar i en stenmur i Vitemölla norr om Simrishamn. Fyndet är nog att betrakta som tillfälligt. Åtminstone har den lilla ormbunken inte gått att återfinna de senaste åren.

Astragalus arenarius, sandvedel

(Rapport 2004: Torgny Roosvall, Johan Niss, Charlotte Wigermo)

Sandvedel finns på ett fåtal lokaler i östra Skåne. Vid Vittskövle växer den rikligt på Stora Drivan och i tallskogarna norr om denna. Vid ett specialsök efter arten i dessa tallskogar 2003 kunde floravårdsgruppen i Kristianstad notera den i 14 hektarrutor. Samma år visade sig sandvedeln i 8 exemplar på den gamla lokalen vid Havängsdösen i Ravlunda. 2004 gick den dock inte att återfinna här. På Kiviks marknadsplats förekommer den fortfarande rikligt. Inom ett ca 150 m^2 stort område i den sydostvända branten kunde vedeln räknas i 1000-tals exemplar 2004. På Vitemölla strandbackar förefaller den däremot ha gått tillbaka under senare år. 2004 räknades ca 150 exemplar in, uppdelade på tre skilda förekomster. På platser inom reservatet där sandvedel tidigare vuxit, blev efterforskningen resultatlös. På sandfälten norr om Stänkeryggen i Everöd, där sandvedel 1996 noterades i några 10-tal exemplar, sågs 4 icke blommande exemplar 2004. En lokal som ska bli särskilt intressant att följa i framtiden är den på banvallen vid järnvägskorsningen i Everöd. Här upptäcktes den på ett begränsat område 1990. Järnvägen är sedan länge nedlagd och banvallen har nu gjorts om till cykelväg. Vid beståndet av sandvedel tar dock cykelvägen ut en hänsynsfull sväng. Tallskogen kring sandvedellokalen och järnvägskorsningen har huggits ner vintern 2003/2004, allt för att gynna den fina sand-

stäppsloran i området. 2004 kunde 138 exemplar av sandvedel räknas in.

Botrychium simplex, dvärglåsbräken
(Rapport 2004: Gerhard Kristensson)

Det var 1998 som dvärglåsbräken så glädjande upptäcktes på Skanörs Ljung. Då hade det gått drygt 80 år sedan arten senast sågs i Skåne. Fortfarande finns den kvar på och invid markvägen som går över fuktheden.

1998	1999	2000	2001
Drygt 400 ex.	Ca 500 ex.	149 ex.	42 ex.
2002	**2003**	**2004**	
Minst 14 ex.	-	Ca 460 ex.	

Bromus lepidus, finlosta

Finlosta har sin enda skånska lokal på en torr betesmark i Veberöds socken. Under 1990-talet sågs den rikligt med 100-tals blommande strån. Förhoppningsvis finns den kvar i välmående bestånd även om någon rapport om finlosta inte influtit till floraväktarverksamheten de senaste åren.

Bromus racemosus, ängslosta
(Rapport 2004: Göran Holmström)

De senaste decennierna har ängslosta endast varit känd från en äng vid Bingsmarken i Skurups kommun där den förekommit på två närbelägna platser. Under 1990-talet kunde oftast ett 50-tal strån av ängslosta räknas in. De senaste två åren har den tyvärr inte gått att återfinna. Ängen hävdas inte längre utan är stadd i igenväxning.

Carex maritima, bågstarr
(Rapport 2004: Mats Gustafsson)

Bågstarr finns på en sandig strandäng i Hov på den norra delen av Bjärehalvön. Lokalen är ofta hårt nerbetad och 2004 gick den inte att finna. Under botanikdagarna 2002 kunde dock åtskilliga strån av bågstarr förevisas.

Chenopodium vulvaria, stinkmålla
(Rapport 2004: Åke Svensson)

Stinkmålla har under 1990-talet noterats på några få platser i Skanör och Falsterbo. Antalet individ har varierat från enstaka till några 10-tal, mycket beroende på hur väl rabatter och trottoarer har rensats. 2004 eftersöktes stinkmålla noga på de platser där den tidigare visat sig. Den finns kvar i både Skanör och Falsterbo. På Södergatan i Falsterbo kunde 20 exemplar noteras och på Östergatan och Västergatan i Skanör fanns sammanlagt 19 exemplar att beskåda i år. På Kyrkogatan 3 i Skanör, där 1 exemplar växte i en rabatt vid Studentgården 1989, stod emellertid ingen stinkmålla att finna.

Chrysosplenium oppositifolim, kustgullpudra

Kustgullpudra blev funnen som ny art för Sverige 1995. Den växer i en källa på Söderåsens nordsluttning i Riseberga socken. Beståndet, som troligen är en enda klon, har i stort sett hållit sig konstant alltsedan upptäcktsåret.

Dianthus superbus, praktnejlika
(Rapport 2004: Gerhard Kristensson)

Sedan floraväktarverksamheten startade i Skåne 1988 har praktnejlikan försvunnit från flera lokaler. Livskraftiga bestånd finns idag endast vid Stavsten udde, Smygehuk och på Hammars näs. I övrigt är förekomsterna oftast tynande och individfattiga. Glädjande är att två nya lokaler för praktnejlika upptäcktes i år. Den växer dels på en betesmark nordost om Gislövshammar i Simrishamns kommun (1966 noterades den på en betesmark en knapp kilometer längre åt öster), dels på en naturbetesmark väster om Böste läge i Trelleborgs kommun. Den sistnämna lokalen ligger ungefär 800 meter från en av lokalerna vid Smygehuk.

Praktnejlika; de senaste rapporterna lokal för lokal:

400 m V hamnen i Smygehuk, 2001: 1 bestånd med 20 blomstjälkar.

500 m V fyren i Smygehuk, 2001: mer än 500 blommande stjälkar.

Böste läge, 2004: ny lokal.

Stavstens udde, 2004: rikligt på flera platser. LBF har de senaste åren på olika sätt agerat för skydd av och hänsyn till praktnejlikans förekomster vid Stavsten.

Sandhammarområdet

O Liljekonvaljskogen nära Tygeå, 2003: ett svagt bestånd noterat. Inte återfunnen 2004.

600 m VNV Sandhammarens fyr, 2004: 2 stänglar (6 blommor) + 1 stängel (1 blomma) + 4 stänglar (7 blommor).

1,4 km V Sandhammarens fyr, 2004: 5 små grupper i tät samling (50 blommor) + 3 stänglar (10 blommor) längre västerut.

500 m NV Sandhammarens fyr, 2000: noterad. Inte återfunnen 2004.

600 m N Sandhammarens fyr, 2004: 8 bestånd med 110 blommor.

800 m N Sandhammarens fyr, 1998: noterad. Inte återfunnen 2004.

Hammarsnäs strax S naturreservat, 2002: rikligt (mer än 1000 ex 2001).

Vellinge ängar NV Bernstorp, 2003: 9 stänglar.

Lemmeströ i Börringe, 2001: 19 blommande stjälkar, hårt betat.

NO Gislövshammar, 2004: ny lokal.

S kalkbrottet i *Klagshamn,* 1995: endast vegetativ. Senare inte återfunnen – utgången.

Gavelsbjer i Arrie, 2001: 30 blomstjälkar, svagt betat.

Hyby OSO kyrkan, 1990: 4 ex. Senare inte återfunnen – utgången.

Kungsmarken i Södra Sandby, 1999: 10-tal blommande stjälkar. Senare inte återfunnen – troligen utgången.

Borghög i Igelösa, 2004: 1 bestånd med 5 stjälkar (30 blommor).

Euphrasia rostkoviana ssp. *rostkoviana*, stor ögontröst

(Rapport 2004: Richard Åkesson, Göran Mattiasson, Sam Skällberg m. fl.)

Stor ögontröst växer i kalkfuktängar, i Skåne även i måttligt blöta kalkkärr. Sådana marker är i våra dagar i regel hävdade med bete. Skötselföreskrifterna inom reservaten är inte anpassade till stor ögon-

tröst. Artens överlevnad styrs av betestryck och grundvattentillgång. Ögontrösten tål vare sig ett för hårt eller ett för svagt betestryck.

Stor ögontröst växer idag på sex lokaler i Skåne från att tidigare ha varit känd från sammanlagt 27 platser i landskapet. Ett åtgärdsprogram för arten kommer troligen att antas inom kort. I den följande framställningen har inte någon bedömning gjorts av lokalernas status 2004 avseende Stångby mosse och Siesjö.

Stångby mosse

Området avsattes som naturreservat efter regeringsbeslut 1983. Växten finns på en begränsad yta på "ryggar", i övergången mellan kalkfuktäng och omgivande kärrytor. En rad intressanta följdarter finns inom kärrytorna.

	1978	1991	1993	1995	2000	2004
Antal ex	1660	250	102	100	2000	1200

Siesjö

Lokalen är en kalkpåverkad fuktäng som ligger ca 400 m N-NNV Siesjö och 1,2 km S-SSV Håkanryds gård i Ivetofta socken. Avståndet till Blekingegränsen är knappt 500 m. År 2000 kunde en glädjande ökning av antalet blommande exemplar noteras. Alla dessa växte på den betade delen av lokalen. På den inhägnade delen där avsikten varit att hävda med slåtter, kunde ingen stor ögontröst upptäckas.

	1991	1993	2000	2004
Antal ex	1000-tals	minskar	100-tal	930

Högestads mosse

Området är en mosaik av fukt- och kärrängar med moränryggar. I områdets norra delar finns Stor ögontröst på torvmarker med tendens till kupolkärr. År 2000 upptäcktes en ny förekomst på Högestads mosse med omkring 2000 exemplar.

	1978	1991	1992	1995	1996	1997	2000	2004
Antal ex	54	300	ca 900	ca 200	ca 250	ca 200	ca 400 + 2000	ca 500 +1000

Lokalens status
Området är ett naturreservat och ingår i nätverket *Natura 2000.* Tidvis har lokalen betats för hårt (1970-talet) men idag är betet svagt och obefintligt på de våtare delarna. Större kärr och f.d. torvtäkter har sedan 1970-talet helt växt igen och innehar idag ung sumpskog. Sedan mitten av 1990-talet har även kalkfuktängarna och kupolkärren börjat invaderas av björk.

Sedan förra besöket år 2000 har nu fållindelningen (3-4 fållor) tagits bort och hela reservatet bedöms vara en stor fålla. Detta försämrar hävden än mer då betet koncentreras till de kulturpåverkade torrmarkerna. Vid besöket sågs inga betesdjur i fållan. Med hänsyn till områdets storlek och fina fuktängar borde hela reservatet restaureras, så även de idag med träd igenväxta delarna. Med hänsyn till bristen på djur och deras obenägenhet till att beta de våtare delarna borde skötseln kompletteras med madslåtter.

Benestads backar
Området ligger väster om Benestads kyrka i den sydvästexponerade sluttningen mot Fyleån. Fyledalen täcks på stora ytor av moränlera, som i själva dalen har täckts med andra glaciala bildningar. Torrbackarna består av kalktuff, uppbyggd av utsilande grundvatten som passerat det kalkstensrika isälvsgruset ovanför sluttningen. Backarna omväxlas med kärrpartier på platåer och i källor. Backsluttningen fåras av flera rännilar, som är kantade av fuktängsvegetation. Stor ögontröst är bunden till dessa fuktängsbårder längs rännilarna.

	1978	1991	1992	1995	2000	2004
Antal ex	500	ca 2300	ca 1550	ca 600	ca 2200	900 ±100

Lokalens status
Området är ett naturreservat och ingår i nätverket *Natura 2000.* Thomas Karlsson bedömde växtindividerna var små och klena redan 1978 varför han angav att betestrycket inte fick öka. Dessa växtindivider har varit små hela 1990-talet och är så fortfarande. Betestrycket bedöms som hårt i backen och i silkärren så som Thomas också ansåg. Däremot finns det i backarna stora och täta buskage som det påpekades i förra rapporten. Inget har gjorts där sedan dess. Betet i backarna bör inte utökas, snarare anpassas utifrån

gräsproduktionen. Som det är idag är hela reservatet en betesfålla och djuren betar dåligt de lägre delarna medan backarna betas för hårt. Buskagen rör inte djuren alls varför dessa bör röjas manuellt och stubbarna behandlas kemiskt genom fickning.

Fårarp

Lokalen är en kärrsänka i en stor betesmark. Slänterna på dalen är betade men visar tydliga tecken på gödselpåverkan och Stor ögontröst växer endast i mindre kalkfuktängar som kantar kärrsänkan i öster.

	1978	1991	1992	1994	1996	1997	2000	2004
Antal ex	1660	ca 150	ca 440	ca 530	ca 170	ca 210	ca 490	ca 700

Lokalens status

Området är inte naturreservat och ingår inte nätverket *Natura 2000.* Östra fållan betades svagt men tillräckligt för artens överlevnad. Stor ögontröst fanns här på tre mindre lokaler och oftast åtföljd av ängsvädd. En av de tre lokalerna här var nyupptäckt varför antalet är ca 200 ex högre än tidigare rapporter (antalet är således, bortsett från denna lokal, samma som under år 2000). I den östra fållan fanns inget bete vilket det fanns år 2000. Antalet här är något högre än år 2000 men arten är hårt trängd och överlever högst 2 år till då gräsvegetationen runt lokalen var halvmeterhög. Inom den östra fållan finns även ett fint mindre kupolkärr med kalkpåverkan. I övrigt kan noteras att staketen är i dåligt skick. Det vore positivt om dels den obetade fållan införlivades med den östra och dels om hela kärrsänkan (vassdominerad idag) införlivades i betet (idag avstängslad).

Ullstorpskärret

Området ligger på den södra sluttningen av en större dalgång. På den norra sluttningen finns en lokal för bl.a. fältnocka. I området finns både kalkrikkärr, kärrängar, torrängar och diabasgångar.

	1978	1991	1992	1995	2000	2004
Antalet ex	7000	Ca 3700	Ca 5500	Ca 6600	>5000	1320±100

Lokalens status
Området är inte naturreservat men har infogats i Regeringens förslag på lokaler till nätverket *Natura 2000*. Stor ögontröst växer här i kärräng i en backsluttning. Betesdjuren har stora torrare ytor att röra sig över. Det fanns varken under 1970-talet, år 2000 eller år 2004 några igenväxningstendenser.

I slutet av 1990-talet försågs betesmarken med nytt staket och en stor djurbesättningen av kvigor. Betet var bra år 1995-2000 men har nu under senare år blivit för hårt som ett resultat av den stora djurbesättningen. Vid besök i juni 2004 såg betet bra ut då blomningen av andra arter var god och det hårda betet bedöms ske under torrperioderna i juli-augusti då det stora betesområdet domineras av torra gräsmarker med låg produktion.

Galium pumilum, parkmåra

Parkmåra har sin enda aktuella skånska lokal i en gräsmatta i Kulla Gunnarstorps slottspark. Härifrån är den känd sedan 1922. År 2000 fanns här ca 10 ex.

Juncus aceps, svarttåg

(Rapport 2004: Sven och Britt Snogerup)

Stensoffa, Revingefältet

1994	1995	1996	1997
315 strån	200 strån	94 strån	-
1998	**1999**	**2000**	**2001**
-	15 strån i frukt i huvudbeståndet + 6 i det norra området.	ca 180 blommande strån i huvudbeståndet + 5 i det norra området.	-
2002	**2003**	**2004**	
I huvudbeståndet 82 blommande strån i 14 grupper + 13 strån i 3 grupper i det norra området.	-	I huvudbeståndet 31 blommande strån i 6 grupper + 2 strån i det norra området.	

18 augusti 2004: Svarttåg *Juncus anceps* var i blom och lätt att observera. Lokalen genomgicks två gånger. I det gamla kärnområdet vid *Cladium*-förekomsten observerades 29 blommande strån i 5

grupper om 8 + 5 + 4 + 9 + 3. Ca 50 m NO därom vid den täta *Molinia*-ängen fanns 2 strån. I den norra förekomsten sågs i år bara 2 strån. Detta tyder definitivt på en kraftig nedgång från 2002 års inventering.

Lokalens allmänna tillstånd 2004

Lokalen har blivit mera tuvig, med våtare mellanrum mellan tuvorna. Både ag *Cladium mariscus* och blåtåtel *Molinia caerulea* har ökat i mängd, *Cladium* mest markant. Svarttåg förekommer inte inom *Cladium*-beståndet och inte heller i de små områdena med låg, utpräglad kalkfuktäng. Ryltåg *Juncus articulatus* var väl utvecklad och längst i norr observerades ett par strån av myrtåg *J. alpinoarticulatus* ssp. *alpinoarticulatus*. Lokalen och hela det omkringliggande området är skogfritt frånsett någon liten trädridå och med bara få och låga buskar. Betet har varit måttligt, men djuren tycks fortfarande föredra de torrare delarna.

Dagstorps mosse

1994	1995	1996	1997
30 blommande strån.	25 blommande strån.	9 blommande strån.	-
1998	**1999**	**2000**	**2001**
-	7 strån i norra gruppen, 6 i den södra. Ej betat 1 september.	2 + 6 + 3 strån	-
2002	**2003**	**2004**	
1 strå i det äldsta beståndet + ny klon med 23 strån i väster. I söder ej återfynd.	-	2 strån i det äldsta beståndet + 7 i klonen som hittades 2002.	

18 september 2004: På platsen för det äldsta nuvarande beståndet av *Juncus anceps* fann vi två små strån som blommat. Söder därom, närmre järnvägsbanken, där arten tidigare observerats, fann vi inget enda strå. På en plats ca 50 m väster om det gamla beståndet hade en ny klon hittats 2002, där kunde vi nu identifiera 7 strån som blommat under året, trots rätt kraftigt bete just där. Den ganska effektiva betningen kan alltså ha lett till en underskattning av beståndet, men tillbakagången i det östra kärrartade avsnittet är belagd genom flera år.

Lokalens allmänna tillstånd 2004

Genom fri passage över den f d järnvägen har djuren nu sedan flera år kontinuerligt tillträde till lokalen, och föredrar den framför den mycket blöta myrmarken i söder. Betningen är måttlig, av ett tiotal nötkreatur, och förefaller lagom för att svarttåg skall få fria ytor men inte gnagas för hårt. Lokalen, norr om gamla järnvägsbanken, är fortsatt torrare än för längesedan, men har inte märkbart förändrats i detta avseende de sista 10 åren.

Stora Harrie mosse

1994	1995	1996	1997
315 strån	65 strån.	82 strån.	-
1998	1999	2000	2001
-	750-800 strån i väster. I öster ca 90 strån i frukt.	1900-2000 +150 blommande strån i öster. Ca 800 + 170 strån i väster.	-
2002	2003	2004	
180 + ca 100 strån i väster. Ca 60 strån mot öster.	-	Totalt minst 1200 blommande strån.	

21 september 2004: Lokalen var obetad, nu för femte året i rad. Vid besöket var *Juncus*-arterna i tidig frukt, och kunde, frånsett störande vegetation och förna, lätt avräknas. För svarttåg har den västra förekomstens tyngdpunkt något förskjutits till den fuktigaste delen och kan inte längre skiljas från grupperna närmst det norra gamla *Schoenus*-beståndet. Sammanlagt kunde i denna del noteras ca 1100 blommande strån. På östra sidan av en svag rygg, ett tiotal meter österut, observerades ca 145 strån. I området öster om diket även i år ingen observation. Vid nordöstra kanten av våtmarken, i kanten av brinken fanns en liten klon med ca 25 strån. Totala antalet blommande strån var alltså minst 1200. Detta är alltså den enda lokal där svarttåg fortfarande tycks trivas och utvecklas positivt.

Andra viktiga arter på lokalen: Myrtåg *Juncus alpinoarticulatus* ssp. *alpinoarticulatus* har nu blivit mycket fåtalig. Axag *Schoenus ferrugineus* har spritts över en stor del av lokalen men samtidigt tycks dess bestånd snarast fortsätta att glesna. Dess enskilda tuvor är till stor del mycket kraftiga. Vass *Phragmites australis* fortsätter att öka.

Lokalens allmänna tillstånd och skötsel

Avsaknaden av bete ger fortsatt allt större utslag i vegetationens beskaffenhet. Ett uppslag av träd- och buskplantor förekommer och vassen i den östra delen breder ut sig. Någon form av skötsel måste alltså komma till stånd, lämpligen i form av ett måttligt bete. Fältet omedelbart väster om skulle säkert med fördel kunna infogas i en återupprättad skötsel, möjligen också den risiga skogen i öster. En måttfull engångsröjning av träd och buskar kunde också vara lämplig efter det gradvisa förfall som lokalen utsatts för.

Koeleria macrantha, fin tofsäxing

(Rapport 2004: Torgny Roosvall)

Fin tofsäxing upptäcktes på en kalkrik torräng invid Högskolan i Kristianstad 1997. Detta är den enda lokal vi känner till för detta diskreta gräs i Sverige idag. Lokalen ligger inom ett nybildat naturreservat och just ängen där fin tofsäxing växer, betas sent för att gynna denna och andra ovanliga växter i området.

1997	1998	1999	2000
40 blommande strån.	9 blommande strån.	164 blommande strån.	Rikligt blommande.
2001	**2002**	**2003**	**2004**
-	Rikligt blommande.	Noterad.	21 blommande strån (många trol. avbetade av kaniner eller rådjur).

Liparis loeselii, gulyxne

(Rapport 2004: Richard Åkesson, Charlotte Wigermo, Bengt Nilsson, Sven och Sara Birkedal, Hans Cronert samt Göran Mattiasson)

Gulyxne och dess status i Skåne under årens lopp presenterades utfylligt i Botaniska Notiser 135:1 (G. Mattiasson *Skånska kärlväxter i Natura 2000*). Glädjande för i år är att gulyxne på nytt återfanns vid Lyngsjön, varifrån den trots eftersökningar inte rapporterats sedan 1993. Den upptäcktes 1961 och återfanns därefter först 1981. Detta visar tillsammans med årets återfynd att gulyxne är en lynnig och svårinventerad art vid Lyngsjö. Så många plantor som i år, har aldrig tidigare påträffats på denna lokal.

	Blommande	Sterila	Summa
Stångby mosse	102	135	237
Zackows mosse	32	?	32 + ?
Åsumallet	44	56	100
Simris strandäng	157	50	207
Lyngsjö	17	11	28
S:a	352	252 + ?	604 + ?

(Anm. Normalt finns fyra gånger så många vegetativa som fertila exemplar i Zackows mosse.)

Luronium natans, flytsvalting

(Rapport 2004: Mats Gustafsson och Jörgen Andersson)

Flytsvalting växer vid Rammsjöstrand på Bjärehalvön i gölar på betesmark med artrik flora (se följeväxter för de olika gölarna).

Alla tretton gölarna inom områdena Möllhult 2:15 och Mäsinge 14:8 har inventerats. Eftersom vadarstövlar användes kunde hela vattenytan av respektive göl undersökas. Flytsvalting noterades i fem gölar (nummer 1, 2, 3, 4 och 7) och samtidigt antecknades också antal blommande och "vegetativa" individ samt följeväxterna i gölarna.

Göl nr 1	Förekomst	Antal individ	
		blommande	vegetativa
	I mitten av gölen	1	3
	I västra delen	2	>1000
Följeväxter	blåsstarr *Carex vesicaria*, knappsäv *Eleocharis palustris*, vattenpilört *Polygonum amphipium*, spikblad *Hydrocotyle vulgaris*, ältranunkel *Ranunculus flammula*, svalting *Alisma plantago-aquatica*, kråkklöver *Potentilla palustris*, krypfloka *Apium inundatum*, dvärgigelknopp *Sparganium natans*, ryltåg *Juncus articulatus*, löktåg *Juncus bulbosus*		

Göl nr 2	Förekomst	Antal individ	
		blommande	vegetativa
	Intill gärdsgård i östra delen	1	Ca 600
Följeväxter	blåsstarr *Carex vesicaria*, svalting *Alisma plantago-aquatica*, vattenpilört *Polygonum amphipium*, spikblad *Hydrocotyle vulgaris*, gräsnate *Potamogeton gramineus*, dvärgigelknopp *Sparganium natans*, vattenmåra *Galium palustre*, gåsört *Potentilla anserina*, kråkklöver *Potentilla palustris*, ältranunkel *Ranunculus flammula*, krypfloka *Apium inundatum*, ryltåg *Juncus articulatus*, mannagräs *Glyceria fluitans*		

Göl nr 3	Förekomst	Antal individ	
		blommande	vegetativa
	Intill gärdsgården och utmed sten på norra sidan	96	Ca 400
Följeväxter	Blåsstarr *Carex vesicaria*, ryltåg *Juncus articulatus*, strandklo *Lycopus europaeus*, vattenmåra *Galium palustre*, dyveronika *Veronica scutellata*, gåsört *Potentilla anserina*, sumpförgätmigej *Myosotis laxa*, ältranunkel *Ranunculus flammula*, vattenpilört *Polygonum amphipium*, krypven *Agrostis stolonifera*, knappsäv *Eleocharis palustris*, spikblad *Hydrocotyle vulgaris*, kransmynta *Mentha verticillata*, krypfloka *Apium inundatum*, vattenklöver *Menyanthes trifoliata*, andmat *Lemna minor*, ängsbräsma *Cardamine pratensis*, frossört *Scutellaria galericulata*, svalting *Alisma plantago-aquatica*, *revsmörblomma Ranunculus repens*, *åkermynta Mentha arvensis*, kråkklöver *Potentilla palustris*, mannagräs *Glyceria fluitans*		

Göl nr 4	Förekomst	Antal individ	
		blommande	vegetativa
	I V-delen nära gärdsgården På östra sidan	3	10-tal 90
Följeväxter	klibbal *Alnus glutinosa*, blåsstarr *Carex vesicaria*, kråkklöver *Potentilla palustris*, vattenpilört *Polygonum amphibium*, kärrdunört *Epilobium palustre*, svalting *Alisma plantago-aquatica*, sjöfräken *Equisetum fluviatile*, vattenklöver *Menyanthes trifoliata*, ältranunkel *Ranunculus flammula*, ryltåg *Juncus articulatus*, spikblad *Hydrocotyle vulgaris*, strandklo *Lycopus europaeus*, sumpförgätmigej *Myosotis laxa*, ängsull *Eriophorum angustifolium*, mannagräs *Glyceria fluitans*, andmat *Lemna minor*, vattenmåra *Galium palustre*, knappsäv *Eleocharis palustris*, gåsört *Potentilla anserina*, revsmörblomma *Ranunculus repens*		

Göl nr 7	Förekomst	Antal individ	
		blommande	vegetativa
	I västra och östra delen	0	Ca 400
Följeväxter	blåsstarr *Carex vesicaria*, knappsäv *Eleocharis palustris*, kråkklöver *Potentilla palustris*, vattenpilört *Polygonum amphibium*, spikblad *Hydrocotyle vulgaris*, ältranunkel *Ranunculus flammula*, svalting *Alisma plantago-aquatica*, krypfloka *Apium inundatum*, dvärgigelknopp *Sparganium natans*, ryltåg *Juncus articulatus*, löktåg *Juncus bulbosus*		

Den totala beståndsstorleken av flytsvalting i de fem gölar som den noterades i uppskattas till 2500 individ.

Angående blomning är det värt att notera att i början av juni hade blomningen inte kommit igång (Mats Gustafsson), medan i slutet av juni fanns blommande exemplar i göl 3 och 7 (Jörgen Andersson).

Den långsträckta blomningstiden beror sannolikt på det förhållandevis kalla och regniga väder, som förekom i månaderna juni och juli. Den största delen av individen utgjordes av rosetter med flytblad som växte på botten. Det fanns flytande individ, men de var förhållandevis få.

Vid besök den 22.9 2004 fanns det blommande individ i göl 3.

Minuartia viscosa, sandnörel

(Rapport 2004: Torgny Roosvall, Charlotte Wigermo och Bengt Nilsson)

Idag är sandnörel bara årsviss inom ett mycket begränsat område i Lyngsjö socken. Vid Ravlunda noterades arten 1991 på en lokal där den tidigare blivit funnen på 1940-talet.

Lokaler för sandnörel efter 1988

RUBIN 2D5j1623, Ravlunda socken, sandig fd fruktodling 200 m SO Ängdala vandrarhem, 910617.

I juni 1991 samlade Ingrid Ulfgard under inventeringsarbete för Skånes Flora en liten växt på sandig mark i en fd äppelodling sydost om vandrarhemmet Ängdala i Ravlunda. Vid en Öppethus-afton på Botaniska Muséet i Lund bestämde Per Lassen den insamlade växten till sandnörel. Dessvärre försvann belägget kort därefter. Året efter fyndet visade Ingrid Ulfgard undertecknad den exakta platsen där hon samlat arten. Dock gick sandnöreln inte att återfinna. Tilläggas kan att Henning Weimarck noterade sandnörel i samma område 1944.

RUBIN 3D0i1517, 1518, 1416, 1417 och 1414, Lyngsjö socken, sandig vägkant och betesmark 600 m SSV-SSO Lyngsjö kyrka.

Vid Lyngsjö har sandnörel sin enda säkra svenska lokal sedan en lång följd av år tillbaka. Fynden har främst gjorts i vägkanten samt i en smal remsa på den betade trädan där uppschaktad sand från ett nytt dike planades ut i början av 1980-talet. Som framgår av nedanstående tabell, som visar antalet exemplar på Lyngsjölokalen sedan floraväktarverksamheten startade i Skåne, har sandnöreln vissa år blommat rikligt över ett stort område av trädan och utmed en lång sträcka av vägen. De senaste åren har dock endast några få 10-tal ex blivit funna. För att gynna sandnöreln har spontant invandrad tall

blivit bortröjd och försök med att harva delar av trädan för hand har gjorts. Någon förbättrad blomning för sandnöreln har dock inte kunnat märkas.

1988	1989	1990	1991	1992	1993
50 ex	200 ex	>200 ex	>1000 ex	>10 000 ex	>10 000 ex
1994	**1995**	**1996**	**1997**	**1998**	**1999**
>10 000 ex	rikligt	rikligt	-	1000-tals ex	10 + 10 ex
2000	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	
några få ex	20 ex	Ca 20 ex	4 + 10 ex	40 ex	

Inventering av sandnörel sommaren 2004

För att söka efter sandnörel i de områden av Verkeåns dalgång där den blivit funnen i relativt sen tid, samlades ett 10-tal medlemmar från Lunds Botaniska förening vid Ravlunda kyrka den 6 juni 2004. Vi delade upp oss i tre grupper och sökte efter sandnörel under några timmars tid på tidigare lokaler i Ravlunda, Vitaby och Brösarp. Även om ambitionerna var höga och förväntningarna stora kunde vi inte finna någon sandnörel. Senare har ytterligare gamla lokaler i östra Skåne besökts som V. Vram, Lyngsjö utmed E22 samt Åhus. Även här har sandnörel eftersökts utan framgång.

Polystichum aculeatum, uddbräken

(Rapport 2004: Tord Holm och Lars Åkerman)

Efter att ha varit försvunnen från Skåne under många decennier, upptäcktes 1994 ett bestånd av uddbräken på ett stenröse i en planterad granskog i Matteröds socken i Hässleholm. Här har under alla år sedan upptäckten vuxit omkring 10 plantor. Floraväktarna möttes av hemsk syn när de besökte lokalen 2003. Hela granskogen var nedhuggen och förvandlat till ett hygge. För att i någon mån skugga det solexponerade röset har några militära maskeringsnät satts upp. Om detta är en åtgärd som kan rädda uddbräken på sin enda skånska lokal, får framtiden utvisa. I år kunde sex plantor räknas in varav tre var fertila.

Polystichum braunii, skuggbräken

Skuggbräken finns på två individfattiga platser i Skäralidsravinen. Under senare år har endast 10-12 plantor setts på huvudlokalen, vilket är en halvering av beståndet jämfört med hur det var för omkring 20 år sedan. Kommande vinter, när annan vegetation är nedvissnad, planeras en noggrann inventering av skuggbräken-förekomsterna i Skäralid.

Pulmonaria angustifolia, smalbladig lungört

(Rapport 2004: Göran Mattiasson)

Smalbladig lungört finns i Västergötland, i Småland samt på en plats i Skåne. Arten har sin enda skånska växtplats i Kungsmarkens naturreservat utanför Lund. Smalbladig lungört, som är beteskänslig, var i början av 1950-talet hårt trängd (10 exemplar) och nära utrotning på grund av ett alltför hårt betestryck. När betet ersattes av slåtter kunde arten sprida sig inom området och fanns efter 20 år i ett individantal av mer än 300 exemplar.

1952	1958	1971	1984	1989	1992	1996	2000	2004
10	40	320	200	190	140	155	177	135

Därefter har en påtaglig minskning ägt rum av individantalet. Antalet halverades under de följande 25 åren och har därefter fortsatt att minska. Förändringen är störst inom golfbaneområdet där 70 % av individantalet försvunnit 2004. Detta kan vara ett resultat av att arten har svårigheter att föryngra sig med nuvarande markanvändning.

Samtidigt har lungörten expanderat inom betesmarkens fuktstråk, där arten uppenbarligen har lättare för att etablera sig än i slåtterängens slutna vegetationstäcke. Expansionen inom betesmarken sedan 1990-talets början tyder – liksom förekomsten av allt kraftigare individ med allt fler blomstjälkar – på att smalbladig lungört både kan hävda sig och få skydd i högörtängar, där igenväxningen påbörjats. Under 1990-talet bar varje individ i genomsnitt endast en blomstjälk, medan det år 2000 fanns många med flera blomstjälkar. I sammanhanget kan noteras att efter en veckas bete 1996 var i princip alla de blombärande skotten uppätna. Ökningen av individantalet i betesmarken är ett tecken på att betestrycket är alltför lågt och därför gynnar smalbladig lungört.

Växtplats	1971	1984	1989	1992	1996	2000	2004
I slåtteräng	272	200	176	106	122	116	87
Väster bäcken	24	2	6	2	8	5	1
Högörtängen	21	0	0	0	3	4	4
I betesmarken	0	6	7	35	22	52	43

Smalbladig lungört fanns 1971 i högörtängen inom golfbaneområdet i kraftiga exemplar med många blombärande stjälkar. Arten försvann därefter helt, när marktäcket slöts och området började skötas som slåttermark. Efter 25 år (1996) återkom 3 exemplar i utkanten av slåtterområdet.

Skötselplanen för naturreservatet Kungsmarken reglerar hur slåtter och bete ska bedrivas i området för att skydda områdets botaniska kvaliteter med många sällsynta växtarter, bl. a. smalbladig lungört. Skötselplanen anger inte vilka särskilda krav som måste uppfyllas för att den smalbladiga lungörten ska gynnas.

Rosa tomentosa, filtros

Efter att inte ha setts till under många år återupptäcktes filtros 2001 som vildväxande skånsk och svensk art. Den kända svenska populationen utgöres av en enda buske på en betesmark i Skurups kommun. Busken står intill en liten grandunge och såg ifjor inte ut att vara i speciellt god kondition. För att hjälpa filtrosen borde busken frihuggas från alltför påträngande granar.

Rorippa microphylla, bäckfräne

(Rapport 2004: Lennart Segerbäck)

Bäckfräne har sina enda svenska förekomster i S. Sandby och Hardeberga där den växer utefter och i närheten av Sularpsbäcken. Glädjande är att bäckfräne i år kunde noteras med 30 individ utmed Sularpsbäcken utanför Fågelsångsdalens naturreservat. Däremot är det tråkigt att den inte gått att finna på ängsmarken sydväst om Annelundsgården sedan 2000. Här blir ängen slagen alltför tidigt.

	1989	1990	1991	1992
Summa	*84*	*69*	*17*	*52*
	1993	**1994**	**1995**	**1996**
Sularpsbäcken	-	-	120	30
Fågelsångsdalen	-	-	55	20
SV Annelund	-	-	90	70
Summa	*118*	*102*	*265*	*120*
	1997	**1998**	**1999**	**2000**
Sularpsbäcken	6	9	0	4
Fågelsångsdalen	65	50	15	61
SV Annelund	0	0	0	8
Summa	*71*	*59*	*15*	*73*
	2001	**2002**	**2003**	**2004**
Sularpsbäcken	2	0	7	30
Fågelsångsdalen	20	15	25	11
SV Annelund	0	0	0	0
Summa	*22*	*15*	*32*	*41*

Sagina ciliata, fältnarv

Fältnarv har endast påträffats på sju lokaler sedan floraväktarverksamheten startade 1988. Från åtminstone två av lokalerna är den troligen försvunnen. Vid Kullens fyr, där arten har sin troligen stabilaste förekomst i landet, fanns den rikligt under botanikdagarna 2002. Samma år blev fältnarv glädjande nog funnen på två nya lokaler i Skåne: på en grustrottoar i Falsterbo respektive en ruderatmark i Oxie.

Senecio erucifolius, flikstånds

(Rapport 2004: Leif Runeson)

De få lokalerna för flikstånds har följts upp noggrant under en lång följd av år. Lokalen vid Kungstorp är den enda som förefaller livskraftig. På naturminnet vid Håslöv fortsätter dessvärre den negativa trenden. Förhoppningsvis kan denna brytas genom det åtgärdsprogram som kommer att genomföras fram för flikstånds. På banvallen vid Stångby sågs flikstånds senast 1991 och måste betraktas som utgången på denna lokal.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Håslöv	500	550	450	670	260	530
Kungstorp	1000	1200	1300	1250	1000	1100
Stångby	-	150	8	2	0	0
	1994	**1995**	**1996**	**1997**	**1998**	**1999**
Håslöv	275	110	90	125	79	48
Kungstorp	2000	1750	Ca 3000	2150	2650	3000
	2000	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	
Håslöv	120	-	61	96	38	
Kungstorp	Ca 3600	Ca 3970	Ca 3800	Ca 5200	Ca 2800	

Leif Runeson skriver i årets rapport:

Kungstorp

Eftersom bönderna skördade sent i år och eftersom jag inte ville gå i deras gröda räknade jag flikstånds betydligt senare än vanligt [18 september]. Det innebär att en betydligt mindre andel av stjälkarna än vanligt var i blom i Kungstorp. Årets redovisning bygger därför på en osäkrare skattning, eftersom många stjälkar hade hunnit brytas av eller av andra skäl blivit mindre synliga. Å andra sidan fanns det i Kungstorp ett stort antal småplantor, men de var så låga att de var svåra att räkna.

Den odlingsfria zonen var borta och ca 10 meter av den hade varit besådd med brödsäd. På denna yta såg jag ingen flikstånds. I fjol fanns det 450 stjälkar här. En meter av slänten närmast vägen var slagen och där fanns det heller inga stjälkar. Det betyder att det vid korsningen med bäcken var nästan tomt på flikstånds. I fjol fanns det ca 475 stjälkar här. I vägdiket på den södra sidan finns det små plantor av blåhallon längs nästan hela lokalen. Dessa och förekomsten av vresros bör bekämpas så snart som möjligt. På den norra sidan hade beståndet på slänten längst från vägen minskat så att det nu bara fanns en del plantor kvar i den östra delen. Magnus Magnusson har tidigare uppgivit att han har sett enstaka ex. på den gränsvall där klintsnyltroten växer, men jag såg inga nu.

Sammanfattning av fynden: Den "traditionella" Kungstorpslokalen hyste 2030 stjälkar på den norra sidan och 750 på den södra, vilket ger en totalsumma på ca 2800 st. Vid korsningen mellan

bäcken och vägen såg jag 2 stjälkar på vägrenen och 4 vid diket. Vegetationen nära bäcken hade bekämpats men dock inte så nära densamma att det gynnade flikstånds.

Håslöv

Här märktes den sena tidpunkten ännu mer eftersom jag inte såg någon enda stjälk i blom. Jag såg heller inga småplantor och av dessa skäl kan min uppskattning vara för låg. (Jag har besökt naturminnet vid två olika tillfällen i höst med samma resultat.)

Längs den norra sidan av diket såg jag inga stjälkar alls. För 10 år sedan fanns huvudbeståndet här, men antalet stjälkar har minskat i takt med att bonden har plöjt upp dikesrenen. Längs diket norrut från naturminnets östra del såg jag heller inga stjälkar. Här var nässlorna och knylhavren välväxta så det kan ha funnit några stjälkar som hukade sig. Längs dikets södra sida såg jag 38 stjälkar i fyra grupper, vilket är en ungefärlig halvering av antalet grupper och stjälkar. Här var dikesrenen något bredare men årets plöjning hade vänt upp ett par dm av denna ren så att ett flertal grova rötter och stenar hade blottats. Vid ledningsstolpen såg jag inte heller några plantor.

Totalt sett ser det mycket dystert ut för Håslövslokalen även om jag kan ha missat några plantor. Antalet kloner är hälften av den tidigare bottennoteringen.

***Silaum silaus*, ängssilja**

(Rapport 2004: Göran Mattiasson)

Antalet exemplar av ängssilja vid Dybäck i Östra Vemmenhög fortsätter att minska i takt med att växtplatsen växer igen alltmer med högvuxna ogräsarter. I år fanns bara några få, klena individ att finna. Att vallen mellan åkrarna sedan lång tid tillbaka är naturminne tycks inte förhindra att arten i en snar framtid troligen kan klassas om till hotkategori RE, försvunnen. Om vi vill ha kvar ängssilja som en vildväxande art i Sverige, krävs att kraftfulla och ändamålsenliga åtgärder sätts in omedelbart, som röjning och anläggande av skyddszoner kring vallen.

Stachys officinalis, humlesuga

(Rapport 2004: Eslövs naturskyddsförening och Göran Mattiasson)

Humlesuga är en klassisk skånsk växt som finns spontan på Kungsmarken öster om Lund samt på fyra närbelägna lokaler i Eslöv. Därtill kommer en förekomst i Svalöv, upptäckt 1994, som möjligen kan vara ursprunglig. Antalet exemplar på lokalerna i Eslöv har ökat något sedan mitten av 1990-talet. Denna glädjande utveckling är utan tvekan resultatet av den mångåriga skötsel som naturvårdsföreningen i Eslöv har på tre av lokalerna.

Kungsmarken: Lokalen är känd sedan 1744. 1983 inplanterades 63 ex av humlesuga som hade dragits upp från frön från det enda tidigare individet. Självsådda plantor har iakttagits intill det täta, hopvuxna beståndet av humlesuga som numera finns på gamla lokalen på Kungsmarken.

Kastberga skog: 1996 - ca 40 plantor. 2004 - 46 plantor, viss föryngring, röjes av naturvårdsföreningen. Känd från detta område sedan 1902.

Kastberga äng: 1996 - 5 plantor. 2004 - 10 plantor varav 2 nya, röjes av naturvårdsföreningen. Lokalen känd sedan 1957 (då 37 exemplar).

Ullstorps äng: 1996 - 5 plantor. 2004 - 8 plantor, hotas av igenväxning, betas inte.

Värlinge, Stehag: 1996 - 9 plantor. 2004 - 20 plantor, röjes av naturvårdsföreningen. Den klassiska lokalen i Stehag, omnämnd redan 1534, låg troligen ca 1 km åt nordost, nära nuvarande Stehags station.

Svalöv, 2 km SSO Axelvoldgården: Senast rapporterad 1998. Då fanns 2 plantor mot 16 plantor upptäcktsåret 1994.

Taraxacum austrinum, sydmaskros

(Rapport 2004: Kjell-Arne Olsson)

Sydmaskros finns endast på en enda individfattig och arealmässigt mycket liten lokal i Sverige. I år fanns det fler exemplar av denna exklusiva strandmaskros på den betade strandängen i Åhus: drygt 30 individ varav ett flertal blommande.

Tephroseris integrifolia, fältnocka

Fältnocka är sedan flera år tillbaka föremål för skötsel och vård enligt det åtgärdsprogram som är fastställt av Naturvårdsverket. Insådd och stödutplanteringar har skett på flera av de skånska lokalerna. Resultatet av åtgärdsprogrammet tycks vara positivt med en gynnsam utveckling för fältnockan i Skåne.

Tephroseris palustris, kärrnocka

(Rapport 2004: Christer Håkansson och Charlotte Wigermo)

Kärrnocka har sin enda livskraftiga population i Sverige utmed Levrasjöns strand vid Allarp. I år blommade kärrnockan rikare än på många år. Drygt 1800 plantor kunde räknas in, troligen som en följd av att utloppsdiket till Ivösjön rensades ifjor. Därigenom sänktes vattenståndet i Levrasjön och det skapades dyiga, öppna strandytor vilket gynnade kärrnockans groning. Dock växer kärrnocka idag utmed en mycket kortare sträcka av stranden än i slutet av 1980-talet. Stora partier växer nu sakta men säkert igen till följd av dåligt eller uteblivet bete. Förhoppningsvis kan hävden åter bli bättre genom det åtgärdsprogram som just nu är under utarbetande.

Vid Oppmannasjön upptäcktes 3 plantor av kärrnocka ifjor. I år blommade ett exemplar.

Arter med övervakning vart 3:e år, prioriterade 2004

Aconitum napellus, äkta stormhatt

(Rapport 2004: Alf Porenius)

Äkta stormhatt växte tidigare i ett alkärr i Veberöd där den av många ansågs vara en ursprunglig växt. I mitten av 1990-talet upptäcktes äkta stormhatt i ett igenväxande videkärr på Revingefältet där den utan tvekan är förvildad från en före detta trädgård i närheten. 2004 fanns omkring 40 individ, vilket är lite färre än för några år sedan. Brännässla, blekbalsamin och snärjmåra tränger in i gläntan i videkärret där stormhatten växer.

Agrostemma githago, klätt

Klätt har påträffats på åtskilliga lokaler i Skåne under vår landskapsinventering. Många vägslänter etc. har blivit förskönade med denna vackra växt genom medveten insådd. Det är därför i stort sett omöjligt att avgöra vilka förekomster idag som skulle kunna vara spontana. På ett par åkrar, som vid Grönby i Trelleborg och V. Kärrstorp i Svedala, uppträder klätt möjligen som ett "äkta åkerogräs". Klätt är även sedan lång tid tillbaka naturaliserad på strandbranterna vid Kåseberga öster om Ystad.

Aristolochia clematitis, hålrot

(Rapport 2004: Rune Gerell och Torgny Roosvall)

Hålrot är en gammal kulturväxt som lever kvar på några få platser i Skåne. Från kyrkogårdsmurarna vid V. Vrams och Everlövs kyrkor är hålrot känd sedan mer än etthundra år tillbaka.

Vid V. Vram är beståndet idag rikare än någonsin, troligen som en följd av att kyrkogårdspersonalen numera tar stor hänsyn till växten vid rensning på kyrkogårdsområdet.

Vid Everlöv växer hålrot utanför och längs ca 30 meter av den västra muren på den nya kyrkogården. Här har Anton Nilsson, Everlöv, och tidigare hans far aktivt värnat om beståndet av hålrot. Genom att sätta upp taggtråden ett par meter från kyrkogårdsmuren har de skyddat växten från att betas ned. Däremot hindras den att ta sig in på kyrkogården genom noggrann rensning från kyrkogårdspersonalens sida.

Hur hålroten mår på sina växtplatser i Helsingborg och Sireköpinge har det inte kommit i någon rapport om i år. I Österslöv tycks den vara försvunnen sedan flera år tillbaka. Denna förekomst var troligen helt tillfällig.

Asplenium adiantum-nigrum, glansbräken

(Rapport 2004: Thomas Hansson, Richard Åkesson)

Glansbräken har sina flesta förekomster i landskapet inom Kullabergs naturreservat och Stenshuvuds nationalpark vilket borde garantera fullgott skydd för denna ovanliga ormbunke. Dock förefaller den ha minskat på Stenshuvud under senare år. Lokalen på det östra huvudet består enligt rapport 2004 av ett mycket svagt bestånd

med endast ett blad + ett kraftigare bestånd med 3 större tuvor. Uppgifter om bestånden på det norra huvudet finns inte för i år.

Från Kullaberg har glansbräken 2004 rapporterats från 10 förekomster, varav två är nyupptäckta för året. På flera av platserna finns den rikligt, som i Lilla Josefinelustgrottan och Visitgrottan vilka hyser ett 80-tal respektive ett 30-tal exemplar av den vackra ormbunken.

Botrychium matricariifolium, rutlåsbräken
(Rapport 2004: Tord Holm, Lars Åkerman och Tord Holmstedt)

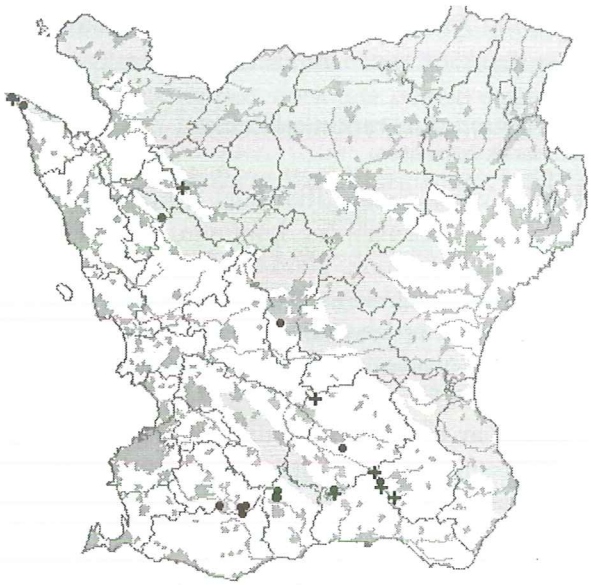
Rutlåsbräken har blivit funnen på 7 lokaler i Skåne sedan floraväktarverksamheten startade 1988. I år visade sig 22 individ på Rinkaby skjutfält, 2 på lokalen i Stenshuvuds nationalpark samt på en ny lokal något söder om nationalparken. 2004 har den förgäves eftersökts på lokalerna i Hässleholm och Kävlinge.

Botrychium multifidum, höstlåsbräken
(Rapport 2004: Tord Holmstedt)

Höstlåsbräken har från Skåne bara rapporterats från Farhult och Järavallen sedan slutet 1980-talet. På ingen av platserna har den gått att återfinna 2004. Senast den sågs i landskapet var på den fuktiga strandängen i Farhult 1998.

Bromopsis ramosa, skugglosta
(Rapport 2004: Yngve och Mari-Anne Larsson)

Göran Mattiasson besökte 2003 alla då kända lokaler där skugglosta setts i Skåne sedan 1990. På de totalt 18 platserna fanns detta exklusiva lundgräs endast kvar på 11 av platserna. Alla bestånden är små eller mycket små. Under rutinventering i området mellan Svaneholm och Brodda norr om Skurup fann Yngve och Mari-Anne Larsson 3 nya förekomster inom samma kilometerruta. Till åtminstone någon av dessa förekomster kan skugglostan ha spridit sig med hjälp av skogsmaskiner från en äldre, känd förekomst en dryg kilometer längre norrut. Efter Mattiassons heltäckande inventering har skugglosta även rapporterats från en lokal i Gudmuntorp där 2 mindre bestånd noterades 1998.

Karta. Skugglosta i Skåne efter 1990. + = inte återfunnen 2003.

Bunium bulbocastanum, jordkastanj
(Rapport 2004: Leif Runeson och Rune Gerell)

Jordkastanj har endast noterats på 2 lokaler i Skåne sedan vår landskapsinventering startade. På lokalen utmed Hardebergaspåret i Lund är den p.g.a. anläggningsarbeten försvunnen sedan några år tillbaka. Vid Björka i Sjöbo, där jordkastanj samlades 1996, upptas området nu till större delen av en sparrisodling. Några spår av jordkastanj fanns inte 2004.

Campanula cervicaria, skogsklocka
(Rapport 2004: Jan-Erik Hederås)

Skogsklocka har utsetts till årets växt av Svenska Botaniska Föreningen. I Skåne är arten mycket ovanlig och uppträder mest som en mer eller mindre tillfällig växt på banvallar och annan kulturmark. Under vår inventering har den endast rapporterats från fyra platser i landskapet och under 2004 har den endast setts i ett enda exemplar. Det var Jan-Åke Hederås som återfann skogsklocka

på en banvall vid Mörarp där den senast sågs omkring 1990. På denna plats är den känd sedan åtminstone 1960-talet.

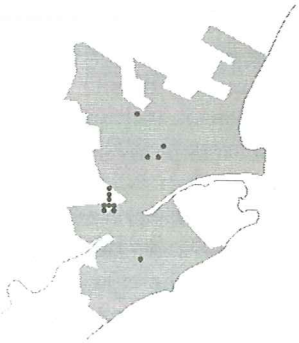
Campanula rapunculus, rapunkelklocka
(Rapport 2004: Henrik Johansson)

Rapunkelklocka växer sedan 1800-talet i livskraftiga bestånd vid Bälteberga gods i Helsingborgs kommun och vid Stjärneholms slottsruin i Skurups kommun. 2004 blev rapunkelklocka funnen på en ny lokal av samma karaktär som dessa, d.v.s. i anslutning till en gammal park där den är kvarstående/förvildad efter tidigare odling. Den nya lokalen, Nygård norr om Landskrona, upptäcktes av Henrik Johansson. Här noterades ett rikt bestånd av rapunkelklocka utmed en sträcka av ca 30 meter intill stängsel i kanten av en park. Under vår inventering har den även blivit funnen på två ruderatlokaler i landskapet.

Carex obtusata, trubbstarr
(Rapport 2004 Kjell-Arne Olsson)

Alla aktuella förekomster för trubbstarr i Skåne finns på sandmarker i Åhus tätort. Under våren/försommaren 2004 besökte jag gamla lokaler för trubbstarr i Åhus men sökte även efter den på lämpliga lokaler i samhället.

S:t Jörgens hospital/Golfbanan: Trubbstarr är sedan lång tid tillbaka känd från de sandiga gräsmarkerna mellan S:t Jörgens hospital och kyrkogården samt norrut utmed den sydöstra kanten av golfbanan. Här finns den fortfarande kvar med många och rika förekomster i uppemot tio hektarrutor. Ofta står trubbstarr i ohävdad gräsmark med relativt hög och grov vegetation, något som dock inte tycks påverka artens trivsel.

Karta. Trubbstarr i Åhus efter 1990.

Kalvatäppan: I anslutning till förekomsterna vid S:t Jörgens hostpital, men på den östra sidan av riksväg 118, finns ett öppet, ohävdat

område som går under namnet Kalvatäppan. Här kunde jag hitta två små bestånd med trubbstarr om vardera ett 10-tal blommande strån. En mindre del av Kalvatäppan, dock inte i direkt anslutning till dessa två förekomsterna, kommer troligen att exploateras för bebyggelse.

Idrottsplatsen vid Paradisvägen: Vid idrottsplatsen, intill en talldunge finns ett litet parti med en artrik sandstäppsflora. I år kunde jag räkna till mer än 100 blommande strån av trubbstarr i detta område.

Infartsvägen: Mellan Infartsvägen och Majorsgatan finns en torr, sandig gräsmark strax väster om ett daghem. Här finns en yta på ca 10 m² där trubbstarr är den helt dominerande arten. I våras fanns här 1000-tals blommande strån. Området tycks då och då bli klippt med gräsklippare.

Musketörsgatan: Väster om Statoil-macken i Åhus finns en gammal täkt som i den södra delen hyser en artrik gräshed med fragment av sandstäpp. På en mindre åsrygg genom området växer rikligt med trubbstarr; våren 2004 fanns här 100-tals blommande strån. Området är detaljplanerat och här ska inom kort byggas en bowlinghall. Det är tveksamt om det finns någon vilja att bevara något av den mycket skyddsvärda floran för framtiden. Om inte, kommer trubbstarr att försvinna tillsammans med arter som sandnejlika *Dianthus arenarius*, tofsäxing *Koeleria glauca*, sandsvingel *Festuca polesica*, axveronika *Veronica spicata*, fältsippa *Anemone pratensis*, solvända *Helianthemum nummularium*, pukvete *Melampyrum arvense*, sandglim *Silene conica* och sanddådra *Camelina microcarpa* ssp. *microcarpa*. Det planerade bygget kommer verkligen att ge upphov till strike i mer än en bemärkelse.

På banvallen vid Vannebergavägen i den norra delen av Åhus kunde jag inte återfinna trubbstarr och lokalen på Äspet där arten noterades 1990 besökte jag inte 2004. Så sent som på 1980-talet hittades trubbstarr på flera platser i Trolle-Ljungby socken, bl.a. vid Gyetorp och på Lyckeboda ängar. Trots att arten inte noterats under den pågående skåneinventeringen, finns det goda skäl att försöka återfinna den även här. Trubbstarr kan vara mycket svår att få ögonen på om man inte letar efter den just när den blommar. Då gör de gula ståndarknapparna den lite lättare att upptäcka.

Carex ligerica, ölandsstarr

Ölandsstarr blev funnen som ny art för Skåne 1985. Någon floraväktarrapport från växtplatsen i Räng i Vellinge kommun har inte influtit för 2004. År 2001 rapporterades den härifrån i samband med rutinventering för Skånes Flora.

Centaurea nigra, svartklint

(Rapporter 2004: Lennart Segerbäck, Alf Porenius och Rune Gerell)

Svartklint har rapporterats från åtta rutor under vår pågående inventering. Arten tycks vara konkurrenskraftig när den väl etablerat sig på en plats (ofta vägslänter och gamla banvallar) och finns troligen kvar på merparten av lokalerna. För 2004 har följande rapporter influtit:

Björnstorp, Bonderup: Ganska rikligt på en sträcka av 10 meter utefter den gamla järnvägsbanken, vilket är normal omfattning.

Rögle Kloster, Hardeberga: 8 ruggar med 10-20 stjälkar i vardera på en yta av 2×3 meter i kanten av en beteshage. Svartklinten tycks vara väletablerad i hagen. Korna äter den inte.

Skartofta station, Öved: Ett bestånd med ca 50 stjälkar på f.d. stationsområde.

Skartoftagården, Öved: Två bestånd om vardera ca 20 stjälkar. Vägrenen slås i början av juli varvid merparten av stänglarna slås av.

Sjöhuset, Öved sn: Ca 100 stjälkar på markvägkant 100 meter S Sjöhuset (+ enstaka stjälkar ca 20 meter från huvudbeståndet) samt ca 25 stjälkar på markvägren 300 meter SO Sjöhuset (ny lokal 2004).

Cerastium brachypetalum, raggarv

Raggarv har rapporterats från sju rutor under inventeringstiden och tillhör de riktiga rariteterna i Skånes flora. De rikaste förekomsterna finns vid Rustningshamn norr om Landskrona samt i Stenshuvuds nationalpark. Några floraväktarrapporter avseende raggarvens situation har inte influtit för 2004.

Cirsium canum, bantistel
(Rapport 2004: Stig Moberg)

Bantistel är endast känd från en enda lokal i Sverige, en f.d. banvall (nu cykelväg) vid Bara i Svedala kommun. Växten är känd från denna lokal sedan 1923. 1994 förklarades växtplatsen som naturminne och sedan dess har bantisteln glädjande nog ökat kraftigt. I år kunde 550 exemplar noteras. Den är numera även etablerad på en 20-30 meter bred remsa invid cykelstigen.

Crassula aquatica, fyrling

Fyrling är en av de ovanligaste växterna i Skåne. Den har inte rapporterats från landskapet sedan början av 1990-talet. Då blev den funnen vid Helgeå i Åhus (1990) och vid Skräbeåns mynning i Nymölla (1992).

Cuscuta epithymum, ljungsnärja
(Rapport 2004: Torgny Roosvall)

De senaste decenniet har ljungsnärja bara blivit funnen vid Degeberga, på Borrebacke söder om Malmö samt på Kjugekull invid Ivösjön. På Kjugekull fanns den i år rikligare än någonsin och växte på ställen där den tidigare inte iakttagits under den tid den blivit floraväktad. Sammanlagt kunde ljungsnärja noteras i 8 hektarrutor på Kjugekull.

Scutellaria minor, småfrossört
(Rapport 2004: Mats Gustafsson)

För det åtgärdsprogram som är aktuellt för småfrossört har Mats Gusafsson under tiden 13-16 juli 2004 inventerat artens alla förekomster i Norden. Resultatet visar att småfrossört finns kvar med flera relativt talrika förekomster, men att den dessvärre tycks vara försvunnen från flera ställen på grund av igenväxning till följd av dålig hävd.

Population 1.

Lokal: Västra Karup: Burensvik, 100 m N södra husen. Igenväxande fuktsvacka. Rubin: 4C1a 0947.

Populationens yta: 4,5 x 8,6 m. De flesta individ växte på kanten av grästuvor i "*Eriophorum*-kärret".

Vegetation: Kärr/fukthed.

Antal individ: 124 vegetativa, 2 blommande. Stor variation från cm-stora plantor till blommande individ på 7-8 cm.

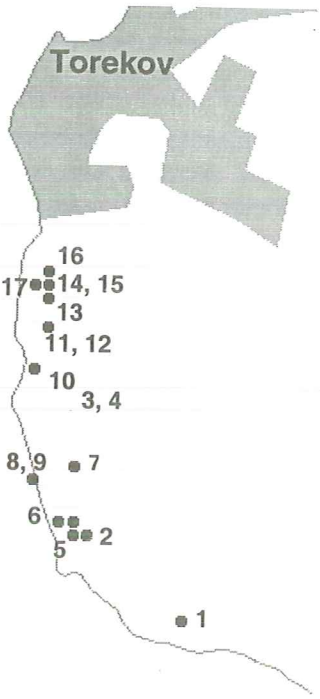
Population 2.

Lokal: Västra Karup: Brödarps utmark, 75 m S högra (södra) huset, utmed gärdsgård på äga 3:21. Rubin: 4C1a 1440.

Populationens yta: 5,8 x 1,6 m.

Vegetation: Betad fukthed.

Antal individ: 46 vegetativa, 1 blommande. Stor variation från cm-stora plantor till blommande individ på 7-8 cm.

Karta. Småfrossört på Bjärehalvön.

Population 3.

Lokal: Västra Karup: Dagshög, 250 m SSV punkt 24.2 (Dagshög), 100 m SV huset, 20 m till övre skiftesgräns och 43 m till skiftesgränsen mot Brödarp. Rubin: 4C1a 1529.

Populationens yta: 1,5 x 1,5 m.

Vegetation: betad, nyröjd fukthed.

Antal individ: 396 vegetativa, 13 blommande. Vid avläsningstillfället var det stor variation i utveckling - från småplantor på någon cm till blommande individ, som normalt var 7-8 cm. En hel del småplantor förekom vid avläsningen den 19.8. (1999: 406 individ.)

Population 4.

Lokal: Västra Karup: Dagshög, 250 m SV punkt 24.2 (Dagshög), 28 m SV om population 3 och 35 m från skiftesgränsen mot Brödarp. Rubin: 4C1a 1539.

Populationens yta: Två subpopulationer, den södra 2,5 x 2,5 m och 11 m norr därom 1,4 x 1,2 m.

Vegetation: Betad, nyröjd fukthed.

Antal individ: 596 vegetativa, 7 blommande. Vid avläsningstillfället var det stor variation i utveckling. Vegetativa individ varierade mellan 1,0 och 12,0 cm. Höjden hos blommande individ varierade mellan 4,0 och 12,0 cm. En del individ var avbetade. (1999: 272 individ.)

Population 5.

Lokal: Västra Karup: Dagshög, 300 m NO om Skaudd, 20 m NO om gölen, 8 m N om dike, fukthed. Rubin: 4C1a 1439.

Populationens yta: 18,2 x 1,3 m.

Vegetation: betad tuvig fukthed.

Antal individ: 237 vegetativa, 2 blommande. Stor variation i utveckling - från småplantor på någon cm till blommande individ ca 7-8 cm höga. (1999: 647 individ.)

Population 6.

Lokal: Västra Karup: Dagshög, 250 m SSV punkt 24.2 (Dagshög), 25 m SV om betongfundamentet, fuktsvacka i enefälad. Rubin: 4C1a 1538

Populationens yta: 12,1 x 2,4 m.

Vegetation: Betad fukthed.

Antal individ: 424 vegetativa, 8 blommande. Vid alla avläsnings-tillfällena var det stor variation i utveckling - från småplantor på någon cm till blommande individ, som normalt var 7-8 cm. En del individ var avbetade. Höjden på vegetativa individ varierade från 1,0 till 10,5 cm. Höjden hos blommande individ varierade från 4,0 till 36,0 cm. (1999: 530 individ.)

Population 7.

Lokal: Västra Karup: Dagshög, 100 m NNO punkt 24,2 (Dagshög), fuktigt dike. *Scutellaria minor* växte 20 m från skiftesgränsen. Rubin: 4C1a 1939.

Populationens yta: 5,4 x 1.5 m längs diket, företrädesvis på norra sidan.

Vegetation: Gräsbevuxen betesmark.

Antal individ: 60 vegetativa, 2 blommande, 1 i frukt. Vid avläsningstillfället var det stor variation i utveckling - från småplantor på någon cm till blommande individ, som normalt var 7-8 cm. (2001: 51 individ.)

Population 8.

Lokal: Västra Karup: Dagshög, 200 m NNV punkt 24.2, fuktstråk ned mot stranden, 30 m från skiftesgränsen. Rubin: 4C1a 1836

Populationens yta: 6 x 2 m.

Vegetation: Igenväxande fuktsvacka med rester av fukthedsvegetation.

Antal individ: 2 vegetativa, 1 blommande. (2001: 100 individ.)

Population 9.

Lokal: Västra Karup: Dagshög, 200 m NNV punkt 24.2, fuktstråk ned mot stranden, utmed skiftesgränsen. Rubin: 4C1a 1836.

Antal individ: 0. På grund av kraftig igenväxning kunde inga individ av *Scutellaria minor* upptäckas. (2001: 700 individ.)

Population 10.

Lokal: Västra Karup: Påarps utmark, 950 m N Dagshög, stora gölen i enefälad, 150 m SV norra husen. Rubin: 4C1a 2626.

Antal individ: 0. Alla gölarna (med RUBIN 2626, 2737 och 2837) på fuktheden har inventerats, men *Scutellaria minor* har inte påträffats. (1988: ca 20 individ, 1989: ca 70 individ, 1999: 24 individ.)

Population 11.

Lokal: Västra Karup: Påarps utmark, 500 m SSO Torekovs reningsverk, 15 m väster där stigarna förenas. Rubin: 4C1a 2937.

Vegetation: Igenväxande fuktsvacka.

Antal individ: 113 vegetativa, 7 blommande. Stor variation från cm-stora plantor till blommande individ på 7-8 cm.

Population 12.

Lokal: Torekov: 700 m S reningsverket, sista södra huset vid Solsidan, fuktsvacka intill Skåneleden. Rubin: 4C1a 2937.

Antal individ: 0. Området inventerat men *Scutellaria minor* kunde inte upptäckas. (1989: 25 individ.)

Population 13.

Lokal: Torekov: 300 m S reningsverket, "stora gölen". Rubin: 4C1a 3137.

Populationens yta: Liten population i svacka på fukthed, gölens östra sida.

Vegetation: Fukthed.

Antal individ: 19 vegetativa, 6 blommande. Stor variation från cm-stora plantor till blommande individ på 7-8 cm.

Population 14.

Lokal: Torekov: 200 m SSO reningsverket, "lilla gölen". Rubin: 4C1a 3237.

Populationens yta: *Scutellaria minor* växte på nordöstra sidan på en yta av 6 x 5 m.

Vegetation: Fukthed.

Antal individ: 54 vegetativa, 3 blommande. Stor variation från cm-stora plantor till blommande individ på 7-8 cm.

Population 15.

Lokal: Torekov: 200 m SSO reningsverket, 19 m väster om stigen och 15 norr om "lilla gölen". Rubin: 4C1a 3237.

Vegetation: fuktsvacka med fukthedvegetation.

Antal individ: 38 vegetativa, 1 blommande. Stor variation från cm-stora plantor till blommande individ på omkring 7 cm.

Population 16

Lokal: Torekov: 200 m SSO reningsverket, "Nisses göl". Rubin: 4C1a 3337.

Populationens yta: *Scutellaria minor* växte längs 20 m på östra sidan med början 35 m från stigen och från gölkanten till 6 m in på land-stranden.

Vegetation: Fukthed utmed göl.

Antal individ: 106 vegetativa, 7 blommande. Stor variation från cm-stora plantor till blommande individ på 7-8 cm. (1988: 150 individ, 1999: 1 individ.)

Population 17.

Lokal: Torekov: 200 m SSV reningsverket, 70 m söder om grinden vid sockengränsen, 65-70 m öster om stigen. Rubin: 4C1a 3236.

Vegetation: Öppet parti med fukthed.

Antal individ: 130 vegetativa, 22 blommande. Stor variation från cm-stora plantor till blommande individ på 7-8 cm.

Petrorhagia saxifraga, klippnejlika

Klippnejlika har sina aktuella skånska förekomster i Sireköpinge och Flyinge. Några floravårdsrapparter har dock inte strömmat in de senaste åren.

Potamogeton trichoides, knölnate

Knölnate har försvunnit och återupptäckts flera gånger i sin damm i Östra Tommarp. Just nu är den försvunnen. Åtminstone återfanns den inte i fjol under rutinventering för Skånes Flora.

Salix hastata ssp. *vegeta*, källblekvide

(Rapport 2004: Sven och Britt Snogerup)

Källblekvide har haft åtskilliga lokaler i Skåne men sedan floraväktarverksamheten startade har den bara samlats från Dagstorps mosse i Kävlinge kommun. Ännu obekräftade uppgifter tyder dock på att blekvidet även finns kvar i Stångby mosse.

Från ett besök i Dagstorps mosse den 18 september 2004 har Sven och Britt Snogerup antecknat:

Salix hastata finns kvar i ungefär samma mängd som tidigare år. Buskarna är kraftigt toppätna och ser alltså mindre vackra ut men lever vidare och flera uppvisar låga sidoskott. Tillståndet för den söder om järnvägsbanken kunde knappast bedömas vid dagens extremt höga vattenstånd men flera buskar längst i öster är också vitala fast nerbetade. De stora exemplaren söder vassruggen sågs bara på avstånd men tycks ha växt sig högre.

Senecio aquaticus, vattenstånds

Vattenstånds har endast rapporterats från Kyrkheddinge i Staffanstorp och Bingsmarken i Skurup under de drygt 15 år som floraväktarverksamheten pågått. Vi får alla hoppas att denna rara ört fortfarande trivs trots att den inte haft besök av någon floraväktare på åtskilliga år. Åtminstone i kärrängarna vid Bingsmarken bör förutsättningarna fortfarande vara goda för detta.